



Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk ma siedzibę w Pałacu Staszica w Warszawie przy ul. Nowy Świat 72

# Zgodnie z prawem

WŁADYSŁAW CZAPLIŃSKI  
IRENA RZEPLIŃSKA  
Instytut Nauk Prawnych, Warszawa  
Polska Akademia Nauk  
inepan@inepan.waw.pl

**W ciągu 50 lat istnienia Instytut Nauk Prawnych stanowił forum, na którym współdziałali wybitni przedstawiciele nauk prawnych z różnych ośrodków i praktycy – przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości i instytucji państwa**

Teoretyczne dyscypliny prawnicze odgrywają istotną rolę w procesach przekształcania państwa i systemu prawnego, umożliwiając osiągnięcie celów stawia-

nych sobie przez władze państwowe, instytucje rządowe czy samorządowe, ale również wyznaczają bariery, których żadna władza nie powinna przekraczać, aby państwo prawne nie zamieniło się w państwo bezprawia.

Instytut Nauk Prawnych PAN powstał w połowie lat 50. XX wieku w gorącym okresie zmian popaździernikowych. Od początku prowadził programy badawcze, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych instytucji naukowych i dydaktycznych, a także wymiaru sprawiedliwości.

Począwszy od lat 70., zespół pracowników INP PAN prowadził badania nad prawnymi aspektami organizacji i funkcjonowania państwa oraz gospodarki, analizując możliwość przeprowadzenia reform ustrojowych. Badania te początkowo były prowadzone przez ówczesny Zespół Prawnych Zagadnień Gospodarki Narodowej, działający pod kierunkiem prof. Ludwika Bara. Badania Zespołu



Prawa Pracy były nakierowane na tworzenie teoretycznych podstaw współczesnego prawa pracy na tle standardów międzynarodowych, natomiast Zespół Prawa Cywilnego wiele uwagi poświęcał podmiotowym prawom jednostki.

### Badania naukowe

INP PAN to obecnie łącznie 101 pracowników, w tym: 24 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 31 doktorów. Prace toczyły się i są obecnie prowadzone w zakładach i zespołach badawczych Instytutu.

Na początku lat 90. zespoły te zostały połączone w Zespół Prawa Prywatnego, który podjął badania dotyczące transformacji ustroju gospodarczego i zajął się nowymi na gruncie polskiego prawa zagadnieniami, m.in. prawem spółek, prawem własności intelektualnej i przemysłowej, nieuczciwą konkurencją i prawem reklamy. W związku z procesem przebudowy systemu prawnego rozpoczęto w Instytucie program badawczy dotyczący harmonizacji polskiego prawa gospodarczego z prawem wspólnotowym.

W ramach szeroko rozumianego prawa prywatnego istotne miejsce zajmowało w Instytucie prawo pracy (obecnie Zakład Prawa Pracy). Instytut stanowił forum współdziałania najwybitniejszych specjalistów prawa pracy, którzy analizowali kwestie teoretyczne oraz aktualne potrzeby systemu prawa pracy w Polsce. W INP utworzono pierwszy w kraju ośrodek zajmujący się prawem rolnym, który zajął się regulacjami prawnymi dotyczącymi wspólnej polityki rolnej WE oraz harmonizacją prawa polskiego z prawem wspólnotowym. Duży dorobek badawczy ma Zakład Kryminologii powołany przez prof. Stanisława Batawię, wybitnego twórcę polskiej szkoły kryminologii. Na praktykę zorientowana jest również działalność Zakładu Prawa Karnego. Obejmuje ona przede wszystkim badania nad prawem karnym materialnym, a także działalność komentatorską do kodeksu karnego.

Ważną rolę w działalności Instytutu Nauk Prawnych odgrywały zawsze badania nad prawem publicznym. Z instytucjonalnego punktu widzenia są one prowadzone w ramach zespołów badawczych Zakładu Prawa Konstytucyjnego i Badań Europejskich, Zakładu Prawa Konkurencji oraz Zakładu Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego.

Badania podejmowane przez Zakład Prawa Konstytucyjnego i Badań Europejskich dotyczą przede wszystkim problematyki konstytucyjnej. Pracownicy Instytutu zostali włączeni do prac nad przygotowaniem po 1989 roku nowej, demokratycznej konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Równoległe do klasycznego prawa konstytucyjnego przedmiotem zainteresowań Instytutu stało się prawo administracyjne. Najwybitniejszym osiągnięciem stał się 4-tomowy „System prawa administracyjnego”.

W Instytucie od początku reprezentowana była również dziedzina prawa międzynarodowego publiczne-

go. Nabrała ona szczególnego znaczenia po roku 1989, kiedy normy prawa międzynarodowego zostały włączone do polskiego prawa wewnętrznego i stały się samodzielną podstawą rozstrzygnięć administracyjnych i sądowych (w tym Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego). W ostatnich latach ważną rolę odegrało ukierunkowanie działań Zakładu Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego na prawo europejskie, ze szczególnym uwzględnieniem zasad harmonizacji prawa polskiego z prawem wspólnotowym, problematyki współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, a także różnych aspektów prawa materialnego UE.

### Prawa człowieka

Ważne miejsce w dorobku Instytutu Nauk Prawnych zajmują ośrodki w Poznaniu i we Wrocławiu. Od roku 1976 w ramach pierwszego z nich funkcjonuje Centrum Praw Człowieka, które w istotny sposób przyczyniło się do popularyzacji idei praw człowieka w Polsce. We Wrocławiu działa Zakład Prawnych Problemów Ochrony i Kształtowania Środowiska, którego pracownicy uczestniczyli w licznych pracach legislacyjnych z tego zakresu.

Od 2001 r. w INP PAN prowadzone są płatne, niestacjonarne studia doktoranckie. Druga forma działalności edukacyjnej INP PAN to studia podyplomowe: studium prawnosamorządowe, szkoła sprawiedliwości naprawczej oraz studia podyplomowe dla sędziów sądów powszechnych i prokuratorów.

Z Instytutem związanych jest kilka prestiżowych czasopism naukowych: „Studia Prawnicze”, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, „Archiwum Kryminologii”, „Przegląd Prawa Międzynarodowego i Europejskiego”, „Polish Yearbook of International Law” i wydawnictwo „System Prawa Prywatnego” (dziś już 11 tomów). ■



Jan Pniszyński

W październiku 2006 roku odbyła się uroczystość z okazji jubileuszu 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych. Z tej okazji ukazała się Księga Jubileuszowa „Prawo XXI wieku” pod redakcją prof. Władysława Czaplińskiego